

ІСТОРІЯ НАУКИ І ТЕХНІКИ В СИСТЕМІ НАУК

Тверитникова О.Є.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Дослідження з історії науки й техніки є актуальними й сьогодні коли в кризових умовах наукові дослідження відійшли на другий план. На сучасному етапі розвитку історико-технічні дослідження стають міждисциплінарними, переплітаючись з сучасних напрямів історичних досліджень, методології історії, проблемами філософії техніки, історичної біографістики, етнології, культурології, історичної регіоналістики, політики пам'яті, соціальної історії техніки, усної історії тощо.

Становлення історії науки і техніки пов'язано з формування інженерних та наукових товариств. І ця особливість притаманна як розвитку історико-технічних досліджень в Україні так і у світі. Опис технічних досягнень в галузі військової справи, будівництва, гірничих розроблень з'явилися у XV ст. Узагальнюючих праць, в яких було зафіксовано технічних і виробничий досвід, значно збільшилося з розповсюдженням книгодрукарства. Вже у XVIII ст. розвиток історико-технічних знань отримав новий поштовх. Йогна Беккман, впровадив новий термін «технологія». Дисципліну з аналогічною назвою він розпочав викладати у Геттінгемському університеті з 1772 р. і додав новий розділ у свою масштабну працю: п'ятитомник «Нариси з історії винаходів».

У системі наук історія науки й техніки займає особливе місце. Предмет вивчення цієї дисципліни це різні аспекти розвитку науки й техніки, а результати історико-технічних досліджень з'ясовують місце яке належить історії науки і техніки в системі наук. З одного боку це історична дисципліна, що належить до блоку гуманітарних наук, з іншого історико-технічні дані, історичні нариси доповнюють дослідження природничих і технічних наук. Тобто об'єкт і предмет історії науки і техніки мають технічну спрямованість, при вивченні якого застосовують історичну методологію. Історія техніки безпосередньо пов'язана з вивченням соціальних змін суспільства як наслідок технічного прогресу. Історико-технічні знання є складовою соціології, філософії техніки, екології, культурології тощо.

Отже, історія науки, історія техніки це своєрідний тип історичних досліджень, комплексна соціально-технічна наукова дисципліна, що вивчає закономірності розвитку техніки, історію відкриттів, винаходів, наукових осередків і товариств тощо; теоретична, методологічна наука, яка досліджує поняття та закономірності розвитку техніки як системи, що взаємодіє з різними факторами вивчає загальні закони розвитку науки та виробничого потенціалу на різних етапах розвитку суспільства.

Література:

1. Історичні нариси з розвитку техніки в Україні : кол. монографія / Л.О. Гріффен [та ін.] ; заг. ред. Л. О. Гріффен. — Київ : ТОВ "Талком", 2023. — 440 с. URI <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/70632>.